

Megkülönböztetésük a következő:

Az *erdei pele* testnagysága (farkával együtt) eléri a 17 cm.-t, a fiatalok természetesen kisebbek; bundája fölül vörhenyesbarna, alul fehér, szeme körül fekete sáv vonul, a mely a *fülkagylóig nyúlik s ott végződik*; füle mögött egy szennyesfehér foltja van; kétsoros szőrözetű farka felül sötétbarnásszürke, alul fehér.

A *kerti pele* (3-ik ábra) testnagysága legfőlebb 14 cm., bundája fölül vörhenyes szürkésbarna, alul fehér; a szeme körüli fekete sáv a *nyak oldalain a fülek alá húzódik*; fülei mögött és előtt fehér, a vállán fekete foltja van; farkának tövefele szürkésbarna színű és rövidebb szőrözetű, a hegye-fele fölül fekete, alul fehér s kétsorosan álló hosszú szőrözettel.

Az imént említett két pele legnevezetesebb különbsége a földrajzi elterjedésben van; az erdei pele keleteurópai alak és Stajersország földrajzi hosszúsági vonalától nyugotra már nem él, jóllehet hazánk még rendes elterjedési területéhez tartozik, míg a kerti pele nyugateurópai faj s földrajzi elterjedésének keleti határa Közép-Európában épen hazánk területe.

A *kerti pele* jellemző tartózkodó helyei a dombvidékek fiatal lomberdei s cserjés helyei; megfordul az ilyenek közelében elterülő gyepükben, kertekben,

4-ik ábra. MOGYORÓS PELE. Müller A. rajza.

szőlőkben, sőt épületekben is. Nálunk a nagy pelénél sokkal ritkább. Magvakkal és nedvdús gyümölcsöcsel táplálkozik, megeszi a rovarokat, madártojásokat és fiókákat, bemegy a kamrákba s ott a házi egér módjára sokfélét megrág; a fiatal ágak kérgét 1 mm. keskeny csikokban lerágja.

Fészke leginkább elhagyott madárfészkekben van a fákban, ezt beboltozza és kibéleli; öregebb faodúkból lakik. A nőstény júniusban 4–6-ot fiadzik.

Télre faodúba, valamely használatlan kunyhóba, kerti házba, szénapadlásra, fali lyukba, madárfészkekbe sőt ezek hiányában földi lyukba mohából, száraz fűből és falevelektől vaczkot készít s ebben rendszerint családostul téli álomba merül. Téli álma nem mély, egyszermáskor ki is jár s ezért vaczka közelébe magvakat ez is gyűjt.

Főellenségei a menyétek, baglyok s házak körül a macska.

Az erdészre káros, kis testénél s ritkaságánál fogva azonban kevésbé jelentős; azokban a gyümölcsösökben és szőlőkben, a melyekben megfordul, károssá válhatik, mert több gyümölcsöt elrongál, mint a mennyit megenni képes. Ily helyeken fogót alkalmazunk: kisebb láda egyik oldalának a közepére készítünk 5 cm. átmérőjű kerek lyukat, vegyük ezt körül befelé csonkakúpszerűleg irányuló hegyes drótcső-

világ titkos neszéből. Egy-egy éjjeli pillangó koppant az üvegfalnak . . . egy-egy légy zsémbelődött a falon . . . s az is elhallgatott.

A messzelátó nagy szeme egyre csak nézte, bámulta a végtelen égboltot, melyről mindannyi apró szemecske kacsintgatott vissza reá. Úgy vibrált, nyugtalankodott, szinte kaczagott ott némelyik, mintha tréfálkozni akarna, mások meg mélán, az ártatlanság szendességével tekintettek alá, mintha a menyországban is őzikké lagnának . . . És a messzelátó lencséjében egyre több-több égi szem jelenik meg. Olyan lesz az ég boltja, mintha gyémánt-pikkelyek fődnék . . . de a csillagász elfordítja messzelátóját és egy mélyen fekvő pontra illeszti be, mely ott libeg a láthatár alján. A földről elszálló lelkek első állomása ez: a Merkur.

A csúnya, torzonborz szakállú tudóst nem valami titkos vágy vonzotta ezen égitest felé. Csak a bolygó körforgását tanulmányozta. Egy halvány foltra irányozta tekintetét, mely lassan-lassan elfordul a bolygó korongjával együtt . . . Ezt a foltot annyiszor figyelte már és olyan gyilkos hidegvérrel nézegette . . . De ez a folt mintha megnőtt volna ma. És egyre tágul. Széteszladoz, mint a színpadi fellegzet és egy csudaszép virágos kert tárul eléje, melynek nagy, csillagpártás, harangos, bóbítás virágfürtjei között tarka pillangók hátán édes arcú gyermekek játszadoznak . . . Milyen mesés látvány . . . Azután egy káprázatos tűzfolt libben a bolygó korongja elé. Mi ez? Egy új csillag? Még sohase látta!

És ez a csillag egyenesen rohan a Merkur felé.

Milyen nagyszerű fölfedezés! A legifjabb bolygó

összeütközik egy ismeretlen testtel! . . . Szinte reszket az izgatottságtól . . . Káprázó szemeit megtörli . . . Ah, az új csillagon is egy folt . . . A vigyorgó halál ül ott és ölében egy kis fejarcú gyermek, akit el-elringat . . . A kis Clarisse! . . . Clarisse!

. . . A mélységesen néma éjben olyan csudálatosan hangzik a csúnya, torzonborz tudós zokogása.

Szalonkavadászat a rétyi nyíren.

Ha drága hazánk tisztán székelylakta kies Háromszék-megye határát a Feketeügy folyónál szabadságharczunkból emlékezetessé vált kőkösi hídnál átlépi a vonaton utazó vadász, ki nemes szenvedélytől indítatva, kedves horszúcsőrű vendégünket választotta zsákmánya tárgyául, úgy gyakorlott szeme azonnal észreveszi, miszerint a szomszéd Uzon községtől fel keletnek Laborfalva, Réty községek mellett Nagy-Borosnyóig, csekély távolban a Feketeügy folyó balpartjától, több ezer holdnyi területen át nyír- és éger-bokros vonul. Ebben a fiatal erdőnek is nevezhető nyírben több száz tócsa van, melyek némelyikében a tavi rózsza (*Nymphaea thermalis*) is díszlik.

E tócsák széleit nagyobb részben sűrű éger-bokros övezi, melyeket különösen száraz ősszel, kedvencz kékvérű vendégünk előszeretettel keres fel, bővenelve itt fel táplálékát, mely főleg apró bogarakból áll.

Eltelkintve a hóolvadáskor itt észak felé vonuló vadlúd és számtalan kacsafaj látogatásától, utóbbiakból több faj itt is fészkel s így tavasszal párosodásig, valamint Jakab nap után a tavak befagyásáig emelik a rétyi nyír vadászgyönyöreit.

csokkal úgy, amint ezeket az egérfogók tetejére készítik s hogy a drótsúcsok között legfölebb 2.5 cm. átmérőjű kerek nyílás maradjon. Tegyük a ládába zamatos gyümölcsöt s ássuk úgy a földbe, hogy a lyuk felül földszintesen álljon.

Az erdei pele típusos tartózkodó helyei nálunk szintén a dombvidék lomberdei, de előfordul a síki erdőkben, erdőszéleken, cserjésekben, a közeli gyümölcsösökben és szőlőkben. Tápláléka hasonló a kerti peléhez. Cserjékre arasznyi átmérőjű fészket épít s nyáron ebben tartózkodik s itt hozza és neveli fel fiait, míg télire vagy faodúba, vagy a földbe húzódik s mohával kibélelt vaczkban alszik téli álmat.

Pele-sorozatunk utolsó tagja, a *mogyorós pele*, (*Muscardinus avellanarius* L.) a házi egérhez hasonló idomú s nagyságú (4-ik ábra); színe szép világos okkersárga, csak a toroka fehér, farka egész hosszában sűrű, de rövid szőrözettel fődött.

Jóllehet e pele faj fő tartózkodóhelyei is a dombvidékek lomberdei, különösen fiatalabb tölgyesei és mogyorósai, de a magasabb hegységeink tenyveseiben is, fel 1500 m. tengerszín fölötti magasságig, valamint az alföldi erdőkben is előfordul s a hazánkban élő pele fajok között a leggyakoribb. Nem annyira a magas erdőket lakja, mint inkább a sarjerdőket, cserjéseket és bokros helyeket.

Száraz fűből bokrokra fészket épít s ebben nyár derekán 3—4 fiathoz. Eledele mogyoró, makk, bogyók; úgy látszik, állati eledelt nem eszik, de a fák kérgét vékony, gyűrűs csíkokban ez is lerágja, a mi azonban sem ennél, sem a nagyobb peléknél nem igen jelentős, mert a fák e keskeny kéregsebeket hamar beforrják.

Az avatatlan szem egyszerűen átsiklik eme, a valódi vadásznak erdei szalonkában (*Scolopax rusticola*) szószzerinti eldorádóján. Mert midőn a láthatár szélén égbenyúló Bucsecs, Királykő s a kisebb Csupás, Nagykő- és Deák-havasok tetején megvillan az első fehéren csillogó téli mez s mikor sivitvasírvá száguldoz végig Torjátói Háromszékmegyén át a Barcaság rónáin Zernestig, a Nagy-Királykő meredek aljái a délorosz pusztákról a Nemere hegycsúcsnál hazánkba betörő zord éjszakai szél, mely az avaron kiszáradt kórót földig lehajtja s a tócsák sáteját zizegő sirásra fakasztja: akkor érkezett el ideje a rétyi nyírnek.

Mint ősszel a költöző, vándor-madár, melyeknek folytonos vonulása sokáig tart, úgy özönlik ide a puskások raja minden irányból s ha ma 20—30 lövöldözte ki egész töltény-készletét, holnap ugyanannyi jön megint s mindenikökből zsákmánnyal tér vissza, ha csak kissé jól kezeli fegyverét; s ha nem is hozott magával vizslát, pár hajtó fiúval is bőven kárpótolhatja fáradságát.

Mi vadászok jól tudjuk, hogy az erdei szalonka vonulása nem mindig egyforma, függővé lévén téve teljesen az időjárás viszonyoktól, melyhez semmiféle vándor-madár vonulása oly szoros összefüggésben nincsen, mint épen eme kedves madarunké.

Ha hirtelen nagy hó esik a havasokon és magas fenyvesekben, a következő napon az alantfekvő erdőszélek és bokrosok telve vannak erdei szalonkával.

Múlt év október vége felé is nagy hó esett a fentemlített havasokon és hegyeken s reggelre ébredve, a közeli hegyek

Téli álmat száraz növényrészekkel kibélelt faodúban, fagyökerek között, vagy más földi lyukban aluszsza. Kártétele csekély s legföljebb a mogyorósokban válik e csinos és fürge állatka érezhetővé.

Dr. Lovassy Sándor.

A bolha.

Míg a tetvek csak a tisztátlan és elhanyagolt emberen találják életfeltételüket, addig a bolha még a legmagasabb körökhöz tartozókat sem kiméli meg csipéseivel, ami nem is csoda, mert mindenütt, ahol sok ember együtt van, mint például a színházban, bálteremben, kávéházban, kaszárnyában, iskolában stb. ez a virgoncz kis állatka is ott található. A nőstény apró petéit leginkább a padló hasadékaiba, a szobák sarkaiba, ahonnan a port és szemetet csak nehezen lehet tökéletesen eltávolítani, fűrészporbba, szemétkébe, vagy más tisztátlan helyekre rakja. Ezekből a petékből nyáron 6, télen körülbelül 12 nap múlva kikel egy apró, fehéres színű, féregalakú lárva, mely a körülötte levő anyagokból táplálkozván, körülbelül 11 nap múlva eléri teljes nagyságát (3.5 mm.), mire azután bábbá változik; a bábból további 11 nap múlva kikel a teljesen kifejlett bolha. Az egész fejlődése tehát nyáron 28 napot vesz igénybe. Ha meggondoljuk, hogy egyetlen nőstény apránként körülbelül 800 petét képes rakni, nem fogunk azon csodálkozni, hogy ott, hol az ember tisztaságszerete fejlődésüknek gátat nem vet, elszaporodásuk majdnem határtalan. Ha a kifejlett állatot pontosabban akarjuk megvizsgálni, úgy nehányat köztilök egymás után kálilúggal, vízzel, alkohollal és terpentinolajjal úgy kezelünk, mint

és berkek is télies képet öltöttek magukra, mi a hőmérsék hirtelen alászállását is maga után vonta.

Azonnal tisztába jöttünk a helyzettel. Elő a fogasról a kedves duplát, egy fütty — s dédelgetett vizslánk, ki reggeli első találkozásunkkor nagyot ásítva, farkát csóválva nyújtózkodik, mintha figyelmeztetni akarna okos szemével, hogy ma felvirradt a nagy és nevezetes nap, fel gyorsan, jertünk őszi kedvenc helyünkre, a rétyi nyírbe.

Mert nemsokára csak a ködök hazájából, a sűrű magas fenyvesekből hangzik alá a kopóhajtás, vagy a hajtók éktelen lármája, mely utóbbi mulatság semmiesetre sem kedvesebb az erdei szalonkának keresve való vadászatánál.

Egy ily napon a rétyi nyírben ezernél több lövés esett — valódi hadjárat — s több száz erdei szalonka festé vérével a dértől fakult harasztot.

Igy tart ez addig, míg a tócsák szélén a mocsár annyira befagy, hogy lágy csőrével abból táplálékát meg nem szerezheti, a midőn azonban egy hideg éj után hírmondó sem marad belőlük. Ily szalonkabőséget, melyhez hasonlót széles e hazában nem lelhetni, csak a gácsországi mocsaras berkekben, északi Kárpátaink alján és Kis-Ázsiában, Anatóliában található, mely utóbb említett helyen rendszerint ki is telet s tavaszszal márczius táján, az esthajnali csillag fel-tűntekor megérkezve, sokszor esti húzáskor hangsúlyosabb lüktetésbe hozza szívünket. *László Lajos.*

